Työttömien Keskusjärjestö

Työttömien Keskusjärjestön lausunto hallituksen esitykseen 175/2022 vp HE

175/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi sekä laiksi sosiaalisista yrityksistä annetun lain kumoamisesta.

Työttömien Keskusjärjestö kiittää työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa lausuntopyynnöstä, joka koskee palkkatukijärjestelmän uudistamista

Esityksen tavoitteena ”*on yksinkertaistaa palkkatukea koskevia säännöksiä ja lisätä siten palkkatuen käyttöä erityisesti yrityksissä. Palkkatuen käytön lisäämisellä yrityksissä pyritään lisäämään palkkatuen vaikuttavuutta ja nostamaan tätä kautta työllisyysastetta.*

Palkkatukijärjestelmää yksinkertaistettaisiin rajaamalla palkkatuki sellaisten työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi, jotka ovat valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamia alentuneesti työkykyisiä tai epäedullisessa asemassa olevia työntekijöitä. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voitaisiin myöntää myös muiden työttömien työnhakijoiden palkkakustannuksiin.

Ammatillisen osaamisen puutteiden perusteella myönnettävän palkkatuen määrää yhdenmukaistettaisiin 50 prosenttiin palkkakustannuksista. Alentuneesti työkykyisestä myönnettävän palkkatuen määrä olisi 70 prosenttia palkkakustannuksista. Työnantajan maksettavaksi tulevia palkan sivukuluja tai lomarahaa ei voisi jatkossa kattaa palkkatuella.

Palkkatuki myönnettäisiin pääsääntöisesti viideksi tai kymmeneksi kuukaudeksi riippuen palkkatukea edeltävän työttömyyden kestosta.

Palkkatuen myöntäminen uudestaan saman henkilön työllistymisen edistämiseksi olisi mahdollista ilman tietyn kestoista työttömyyttä edellyttäen, että tuen myöntämisen edellytykset täyttyvät. Tukea ei kuitenkaan voisi myöntää uudestaan työnantajalle, jolle on myönnetty aiemmin palkkatukea saman henkilön palkkakustannuksiin ennen kuin edellisen palkkatukijakson päättymisestä on kulunut kolme vuotta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa käytetty elinkeinotoiminnan käsite korvattaisiin taloudellisen toiminnan käsitteellä, jotta käsite olisi yhdenmukainen Euroopan unionin valtiontukisääntelyn kanssa. Työllisyyspoliittinen avustus ja 100 prosentin palkkatuki myönnettäisiin de minimis -tukena, jos avustus tai tuki myönnetään toimintaan, jolla on työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan vaikutusta Euroopan unionin jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Esityksessä ehdotetaan otettavaksi käyttöön uusi 55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki. Tuki myönnettäisiin ilman tarkoituksenmukaisuusharkintaa, jos laissa säädetyt edellytykset täyttyvät. Tukea maksettaisiin 70 prosenttia tukikelpoisista palkkakustannuksista enintään 10 kuukauden ajalta.

Lisäksi työnantajaa koskevia palkkatuen myöntämisedellytyksiä ja tuella palkatun edelleen siirtämistä koskevia säännöksiä muutettaisiin. Ehdotettujen tukien maksamisessa tarvittavien tiedonsaantioikeuksien turvaamiseksi muutettaisiin tulotietojärjestelmästä annettua lakia. Työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin, työsopimuslain 13 luvun 6 §:n 2 momenttiin ja työttömyysturvalakiin tehtäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin ehdotettujen muutosten edellyttämät muutokset.”

Työttömien Keskusjärjestö ry
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

Työttömien Keskusjärjestö

Työttömien Keskusjärjestö vaatii hallituksen esityksen kumoamista

Työttömien Keskusjärjestö vaatii hallituksen esityksen kumoamista. Tämä esitys pääasiallisesti heikentää nykyistä palkkatukijärjestelmää – etenkin yleishyödyllisten yhdistysten ja säätiöiden palkkatuen osalta. Myös palkkatuen kesto heikkenee lähes kaikilla kohderyhmillä (ainoastaan vamma tai sairaus luokassa työsuhteen kesto pysynee käytännössä samalla keskimääräisellä tasolla).

Uusi yleinen ns. 70 % yli 55-vuotiaiden palkkatuki, sekä vammaisten ja sairauden perusteella palkkaa saavien korvaustaso on 56,91 %, mikä on vain 6,91 % parannus nykyiseen palkkatukijärjestelmään. *Uudessa yleisessä palkkatukimallissa ei huomioida sivukuluja (vain 100 % palkkatuessa ne otetaan jatkossa edelleen huomioon 1,23 kertoimella).*

Alle 12 kk työttömänä olleiden kk palkkatuki paranee 10,65 %. Vastaavasti yli 12 kk työttömänä olleiden – 14 edellisen kk aikana, kk palkkatuki heikkenee 9,35 % (huom. luokittelut kuitenkin muuttuvat jonkin verran näille ryhmille kts. alle). Mielestämme pitkäaikaistyöttömien palkkatukea tulee kehittää, ei heikentää, koska pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste on erittäin heikko valtakunnallisesti.

Hallituksen palkkatukiesitys on käytännössä nykyjärjestelmää monimutkaisempi. Se luo uusia palkkatukiluokkia alaluokkineen. Työnantajan ja potentiaalisen työntekijän sekä TE-toimiston voi olla haasteellista päästä yhteisymmärrykseen, millä korvaustasolla ja palkkatuen kestolla sopimus tehdään. *Jatkossa myös syntyy mahdollisia palvelukatvealueita niiden työttömien kohdalla, jotka nykyisessä järjestelmässä saisivat palkkatukea, mutta eivät kuulu uuden järjestelmän piiriin.*

Hallituksen laskelmat työllisyysvaikutuksista ovat epärealistisella pohjalla. Miksi työnantajat käyttäisivät suhteellisen marginaalisilla muutoksilla palkkatukijärjestelmää nykyistä enemmän. Uusi järjestelmä, jossa luovutaan työnantajan sivukuiluista hiukan virtaviivaistaa nykyjärjestelmää, mutta ei se poista palkkatukeen liittyvää byrokratiaa kokonaan*. Suurin ongelma nykyisessä järjestelmässä on se, että palkkatuet maksetaan työnantajille liian pitkällä viiveellä. Tähän auttaisi parhaiten lisähenkilökunnan palkkaaminen KEHA-keskukseen.*

Yritysten palkkatuen ehdot heikkenevät merkittävästi etenkin tuella eteenpäin siirtämisen kohdalla. 100 % korvaustaso heikkenee ja on korkeimmillaan 56,91 %. Palkkatuella eteenpäin siirtäminen yhdistyksistä yrityksiin on ollut nykyjärjestelmän tehokkain tapa saada pitkäaikaistyöttömiä työllistymään yhdistyksistä yrityksiin palkkatukijakson päättymisen jälkeen. *Uusi malli monimutkaistaa edelleen siirtämistä yrityksiin ja tuhoaa sen alkuperäisen idean. Yhdistyksillä ei ole varaa maksaa puuttuvaa palkkakustannusta ja yritykset kokisivat mallin aiempaa byrokraattisemmaksi.*

Hallituksen esityksen perusteet, että nykyinen palkkatukijärjestelmä olisi EU:n kansainvälistä kauppaa vääristävää, eivät perustu Suomessa todettuun näyttöön. Siinä yleistetään muiden EU-maiden yksittäisiä oikeustapauksia. Nämä tapaukset eivät ole suoraan siirrettävissä suomalaiseen toimintaympäristöön. Vastaavia kategorisia palkkatukilinjauksia ei tiettävästi esitetä muihin EU-maihin sovellettavaksi.

Ainoa selkeä parannusuudistus on yli 60-vuotiaiden palkkatuki. Se mahdollistaa kuntien velvoitetyöllistämisen rinnalle myös yritysten ikäperusteisen palkkatukityöllistämisen. Etu korvaa 40,65 % kokonaispalkkauskustannuksista ja voi kestää eläkkeelle asti. Riittääkö tämä uudistus kompensoimaan muita heikennyksiä, jos palkkatukijärjestelmä on muutoin byrokraattinen ja hidas korvaamaan palkkakustannuksia?

Työttömien Keskusjärjestö ry
Rahakamarinportti 3 A, 3. krs, 00240 Helsinki. Puh. 040 547 7090 • Y-tunnus 1003909-9
www.tyottomat.fi • etunimi.sukunimi@tyottomat.fi tai toimisto@tyottomat.fi

Meistä näyttää, että lakiesityksen merkittävämmät vaikutukset ovat välityömarkkinoilla toimivien yhdistysten ja säätiöiden toiminnan välitön supistaminen ja palkkatukityöpaikkojen menettäminen. *Mikäli laki tulee voimaan, niin vaadimme edes lain voimaan tulon lykkäämistä, jotta yhdistykset ja säätiöt voivat sopeuttaa toimintaansa. Hallituksen talousarvioesityksessä työllisyyspoliittista avustusta leikataan 60 %, ja palkkatukea "rajoitetaan" 10 miljoonalla eurolla.*

Oletettavasti myös yritysten palkkatukikysyntä heikkenee, koska etenkin yli vuoden työttömänä olleiden (12 kk 14 kk aikana) *palkkatukikorvaukset heikkenevät lähes 10 %.*

Miksi julkista työllistämistoimintaa heikennetään etenkin nyt, kun tulevan taantuman merkit ovat jo näköpiirissä? Eikö ymmärretä kuntien ja järjestöjen roolia etenkin pitkäaikaistyöttömien ja osatyökykyisten työllistymisen tukena ja syrjäytymisen ehkäisyssä?

Järjestöt ja kunnat työllistävät etenkin niitä työttömiä, jotka eivät ole työllistyneet yrityksiin kaikista muista julkisista toimenpiteistä ja aiemmasta koulutuksesta huolimatta. *Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste* (mikä kertoo työttömien osallistumista työllisyyspalveluihin) *on poikkeuksellisen matalalla tasolla ollen syyskuussa 2022, 8,71 % (lokakuussa 9,90%).* Samaan aikaan yleinen työttömien aktivointiasteen taso oli 32,67 % (Työllisyyden kuntakokeilun tietoportaali, TEM).

Hallitus syrjäyttää tällä esityksellä työttömiä pysyvästi työmarkkinoilta. Syrjäytymisen vaikutukset tulevat pidemmän päälle näkymään sosiaali- ja terveyssektorilla palveluiden kuormittumisena – tilanteessa, jossa jo nyt sosiaali- ja terveyspalveluiden palveluvelka on sietämättömällä tasolla.

Palkkatuen vaikuttavuutta on arvioitu suppeasti vain työllisyysnäkökulmasta – ja siitäkin näkökulmasta kapeahkolla tutkimusaineistolla. Palkkatuki kuuluu yhtenä toimenpiteenä laajempaan työkaluvalikkoon, jossa mukana on mm. kuntouttava työtoiminta, työkokeilu sekä oppisopimuskoulutus. Näiden eri toimenpiteiden pitkäjänteinen yhteisvaikutus ehkäisee syrjäytymistä ja tukee avoimille työmarkkinoille pääsyä.

Nykyinen järjestelmä ei ole täydellinen ja moni työtön jää palveluiden katkettua taas tyhjän päälle. Sen sijaan, että välityömarkkinoita heikennetään, syrjäytymisen ehkäisyä tulee pyrkiä kaikin keinoin vahvistamaan. Palkkatukea tulee vahvistaa esimerkiksi tukemalla verkostoyhteistyötä työnantajien, kolmannen sektorin ja työllisyyspalveluiden kesken. Palkkatukijaksoja tulee pidentää etenkin yhdistyksissä, koska näissä on eniten tukea työmarkkinoilla tarvitsevia työttömiä. Palkkatuen ehtoja täytyy kehittää kuntien rekrytoinnissa siten, että palkkatukijakso pätevöittää avoinna oleviin tehtäviin. Monesti esimerkiksi kunnat käyttävät palkkatukilaisia jatkumona välttääkseen ns. sakkomaksut. Edellinen palkkatukilainen opastaa uuden tulijan työhön ilman, että he saisivat itse neuvontaa oman työllisyytensä edistämiseen ja jatkumiseen. Palkkatuella töitä tehneet tulee asettaa samalle viivalle muiden työnhakijoiden kanssa, siten että palkkatuella tehty työ muodollisesti pätevöittää tarjolla oleviin tehtäviin.

Tämä on ponneton lakiesitys hallitukselta, joka on suhteellisen hyvin onnistunut koronapandemian aikana ylläpitämään sosiaalista koheesiota ja hallintokaudellaan nostamaan työllisyysastetta. Hallituskaudella väliinputoajana ovat olleet monet pienyrittäjät ja pitkään työttömäksi jääneet. Etenkin syvä yli kahden vuoden kestävä rakenteellinen työttömyys on edelleen kasvussa.

Yleisessä palkkatuessa tuen taso heikkenee nykyisestä ja koko palkkatukimalli monimutkaistuu

Nykyisessä palkkatuessa korvataan palkan lisäksi työnantajan lakisääteiset sosiaaliturva-, työeläkevakuutus, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksut sekä pakolliset ryhmähenkivakuutusmaksut.

Työttömien Keskusjärjestö

Alla esimerkkilaskelma 1800 €/kk bruttopalkalla, jossa hahmoteltu, miten työnantajan lakisääteisten maksujen korvaaminen (tai korvaamatta jättäminen) vaikuttaa työnantajan palkkakustannuksiin. *Nykyjärjestelmässä palkan sivukulut korvataan prosentuaalisesti (eli 30 % palkkakustannuksissa myös sivukulut ovat 30 %). Uudessa järjestelmässä yleisessä palkkatuessa sivukuluja ei korvata.*

Taulukko 1. Esimerkkilaskelma, jossa hahmotellaan työnantajan kustannusten korvaamisen merkitystä

Esimerkkilaskelma 1800 €/kk kokoaikapalkalla työnantajan kustannukset huomioiden (viim. esim. 65 % työajalla)						
Palkka €/kk (brutto palkka)	Työajankorvaus (%)	Työajankorvaus €	Työnantajan palkkakustannus € x 1,23 (kaikki palkkakulut)	Laskennallinen 1,23 x työnantajan korv. € määrä suhteessa työnantajakorvaus %	Palkkakustannuskorvaus €, jossa työnantajan kustannukset	Prosenttikorvaus koko palkkakust. määrästä
1800	30,00 %	540,00	2214,00	124,20	664,20	30,00 %
1800	40,00 %	720,00	2214,00	165,60	885,60	40,00 %
1800	50,00 %	900,00	2214,00	207	1017,00	50,00 %
1800	50,00 %	900,00	2214,00	ei korvata	900,00	40,65 %
1800	70,00 %	1260,00	2214,00	ei korvata	1260,00	56,91 %
1170	100,00 %	1170,00	1439,10	269,10	1439,10	100,00 %

Alla on kaksi vertailutaulukkoa, joita vertailemalla voidaan verrata voimassa olevan palkkatukijärjestelmän ja uuden palkkatukijärjestelmän eroja.

Taulukko 2. Voimassa oleva palkkatukijärjestelmä

Kohderyhmä	Kesto	Työnantaja	Perusprosentti bruttopalkasta ilman työnantajamaksuja	Perus + työnantaja maksut x 1,23 korvausprosentti yhteenlasketusta palkasta
Alle 12 kk työttömänä	Korkeintaan 6kk	Kaikki	30 %	30 %
12 kk + työttömänä edeltävän 14 kk aikana	12 kk	Kaikki	40 %	40 %
24 kk+ työttömänä edeltävän 28 kk aikana	12 kk + 12 kk 30% tuella	Kaikki	50 %	50 %
Vamma tai sairaus	24 kk + 24 kk tarkasteluvälein	Kaikki	50 %	50 %
24 kk+ työttömänä edeltävän 28 kk aikana	12 kk	Yhdistys, säätiö, kunta	100 % (65 % työaika)	100 %
Vamma tai sairaus	24 kk + 24 kk tarkasteluvälein	Yhdistys, säätiö, kunta	100 %	100 %

Työttömien Keskusjärjestö

Taulukko 3. Hallituksen esitys uudesta palkkatukijärjestelmästä

Kohderyhmä	Kesto	Työantaja	Perusprosentti	Perus + työnantaja maksut x 1,23 korvausprosentti yhteenlasketusta palkasta
Palkkatuki ammatillisen osaamisen puutteen vuoksi, 15-24 vuotta tai yli 50 vuotias, tai perusasteen varassa oleva, tai kotoutumissuunnitelman varassa oleva työtön, *alle 12 kk työttömyyttä*	Korkeintaan 5kk	Kaikki	50 %	40,65 % (merkittävin kk. parannus, parantaa 30 % palkkatukea 10,65 %)
Palkkatuki ammatillisen osaamisen puutteen vuoksi, 15-24 vuotta tai yli 50 vuotias, tai perusasteen varassa oleva, tai kotoutumissuunnitelman varassa oleva, *työttömyyttä yli 12 kk 14 edeltävän kk aikana*	Korkeintaan 10 kk	Kaikki	50%	40,65 % (merkittävin kk. heikennys. Heikkenee 9,35 %. aiemmin 50 %)
Palkkatuki alentuneesti työkykyinen	Korkeintaan 10 kk, jonka jälkeen enintään 24 kk kerrallaan	Kaikki	70 %	56,91 % (parantaa nykyistä 50 % palkkatukea, 6,91 %)
Palkkatuki 100 % väh 24 kk viim. 28 kk aikana työttömänä ollut henkilö	Korkeintaan 10 kk	Yhdistys, säätiö rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta	100 % (65 % työajasta) Työnantajamaksut korvataan	100 %
Palkkatuki 60 vuotta täyttänyt pitkäaikaistyötön Vähintään 12 kk työttömyyttä viimeisten 14 kk aikana työttömänä ollut 60 vuotta täyttänyt henkilö	enintään 24 kk kerrallaan tuki voi jatkua tämän jälkeen samalla työnantajalla	Kaikki	50 %	40,65 %
Palkkatuki oppisopimuskoulutukseen	enintään oppisopimuskoulutuksen keston ajan	kaikki, jotka työllistävät oppisopimuskoulutukseen	50 %	40,65 %
55 vuotta täyttäneiden työllistämistuki väh 24 kk työttömänä viim. 28 kk aikana	10 kk	kaikki	70 %	56,91 %
Kunnan velvoite-työllistäminen, 57 vuotta täyttänyt henkilö, jonka työttömyyspäivärahan enimmäisaika täyttyy	6 kk	kunta	50 %	40,65 %

Taulukkoja 2. ja 3. vertailemalla huomaa, että uusi palkkatukijärjestelmä uusine luokkineen, ja palkkatuen kestoineen monimutkaistaa nykyistä järjestelmää monin tavoin. Ammatillista osaamista arvioidaan, ikäkriteereitä on enemmän palkkatukiluokkien sisällä ja myös erillisiä ikään perustuvia palkkatukiluokkia. Palkkatukien kestot vaihtelevat eri luokissa. Logiikka, miksi palkkatuen kestot vaihtelevat niin paljon ei oikein aukene.

Lisäksi palkkatuen kestot heikkenevät nykyisestä. Tämä on täysin tarpeetonta rajaamista, koska eri ely-alueilla palkkatuen maksimikestot jo nyt saattavat poiketa sallitusta palkkatuen keston määrästä – ilmeisesti budjettisyistä. Tiedetään, että mitä lyhyempi palkkatuki on, sitä heikompi on keskimäärin työllistyminen avoimille työmarkkinoille.

Yleishyödyllisten yhdistysten ja säätiöiden 100 % palkkatuki pääosin heikkenee nykyisestä – johtaen osalla toimijoista merkittäviin supistuksiin tai toiminnan lopettamiseen. 100 % palkkatuen maksimikesto lyhenee 2 kk:lla. Lisäksi tulee 200 000 euron myyntiraja, mikä isommilla yleishyödyllisillä – etenkin kierrätyksessä toimivilla toimijoilla johtaa toiminnan voimakkaaseen supistamiseen.

Yhdistysten ja säätiöiden ns. 100 % palkkatuki heikkenee nykyisestä. Yhdistykset ja säätiöt nähdään jatkossa taloudellisina toimijoina, joilla on potentiaalisesti EU:n kansainvälistä kauppaa vääristävää myyntitoimintaa.

Yleishyödylliset yhdistykset on nähty hyvinvointiyhteiskunnan yhtenä tärkeänä tukipilarina. Yhdistykset tukevat toiminnallaan yhteiskunnan heikompiosaisia eri tavoin – etenkin hyvinvointia ja terveyttä edistävällä toiminnallaan. Työllisyystoiminta on myös tätä hyvinvointia vahvistavaa ja syrjäytymistä ehkäisevää toimintaa monin tavoin. Vahvistetaan työttömien mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä ylläpidetään työ- ja toimintakykyä. Toiminnalla on parhaimmillaan ylisukupolvisia positiivisia vaikutuksia. Näytetään perheen lapsille mallia, että työ on se, mikä pyörittää yhteiskuntaa, ei passiviinen tuki/kuluttaminen.

Esityksellään hallitus avaa pandoran lippaan, mikä saattaa jatkossa rappeuttaa suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan erittäin tärkeän pilarin – eli hyvinvointia, terveyttä ja työllisyyttä edistävän yhdistystoiminnan. Uhkakuvana on, että jatkossa yhdistykset ja säätiöt joutuvat kilpailemaan rahasta, tuottamaan vain palveluja, joista syntyy voittoa ja välttelemään riskejä. Tämä ei ole yleishyödyllisen toiminnan mukaista logiikkaa, jossa pyritään tukemaan niitä ihmisiä, jotka eniten tarvitsevat apua – syrjimättä muita ihmisiä.

Kun voittoja tavoitellaan, keskitytään vain niihin palveluihin ja ihmisiin, joista on hyötyä. Muut jäävät osattomaksi.

Tämä ongelma herää, kun tiukoin kriteerein määritellään yhdistysten ja säätiöiden ns. kilpailuvaikutus. *Ydinkysymyksenä on, mitä lasketaan mukaan yhdistyksen myyntituotoiksi?* Mikä erottaa STEAn avustuksen esimerkiksi kuntouttavan työtoiminnan avustuksesta? Kumpikin on tuotto, joka mahdollistaa toiminnan järjestämisen. Hakuprosessin avulla määritellään ketkä näitä tuottoja voivat hyödyntää ja rakentaa toimintaa rahoituksella. Hallituksen esityksessä ei määritellä kovin selkeästi, mikä on kilpailua vääristävää myynti- tai palvelutoimintaa. Kaikki myynti tai toiminnan tuotto on riskinä solahtaa luokittelun alle.

Hallituksen esityksen mukaan, kun myytyjen tavaroiden ja palveluiden arvo on vähintään 200 000 euroa vuodessa, taloudellisella toiminnalla on EU:n kilpailua vääristävä vaikutus. Tässä rajassa ei oteta huomioon, mitä katetta myynnistä syntyy yhdistykselle, vai syntyykö sitä ylipäätään.

Työttömien Keskusjärjestö

Suomalainen mediaanipalkka oli vuonna 2022 tammikuussa 2968 euroa. https://www.stat.fi/tup/kokeelliset-tilastot/tulorekisterin_palkat_ja_palkkiot/mediaani-tammikuussa-2022/index.html Tällä mediaanipalkalla ei voi kattaa kuin neljän henkilön vuosiansiot (43 807 euroa/vuodessa per henkilö työnantajakuluineen ilman lomarahoja), että ne jäisivät 200 000 euron myyntitulon alle. Yrityksellä on muitakin kuluja, kuin palkkakulut, joten 200 000 eurolla tuskin voidaan kilpailuasetelmaa vääristävää liiketoimintaa synnyttää.

Huomiomme on, että kovin vähäisillä työpanoksilla nähdään syntyvän teoreettisesti EU:n jäsenmaiden välinen kauppavaikutuksen vääristymä, jolla väitetysti asiakasvirta suuntautuu Suomeen muista jäsenmaista.

On myös muita kriteereitä, jotka vaikuttavat kilpailun vääristymiseen. Teoreettisesti on mahdollista, että ihan muutamakin henkilö voi kehittää vaikkapa tietokonepelin, jota pelataan myös ulkomailla, jolla kerätään voittoa yritykselle. Työttömien yhdistyksissä tällaisia palveluita ei ole suunniteltu. Yhdistysten tehtävänä on ollut tukea vähävaraisia työttömiä, jotka ovat olleet pitkään työttömänä. Suurin osa jäsenyhdistyksistämme jakaa kauppojen hävikkiruokaa vähävaraisille työttömille, jotka elävät käytännössä vuodesta toiseen kädestä suuhun. *Miksi ei alakohtaista näkökulmaa huomioida mitenkään kilpailun vääristämiseen liittyvissä kriteereissä? Työttömien ruokala, työpaja tuotteineen/palveluineen, kirppis tai kierrätyskeskus, ei ole pois minkään muun maan kansalaisen kulutuksesta.*

Hallituksen esityksessä 100 % palkkatukea käyttävät yleishyödylliset yhdistykset ovat jatkossa ilmeisesti velvollisia selvittämään palkkatuella tuotettujen tuotteiden tai toiminnasta hyötyvien kotipaikkakunnan. Hallituksen esityksen sivulla 114:

”*Ehdotetussa 16 a §:ssä säädettäisiin, että työnantajan toiminnalla arvioidaan olevan vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ainakin, jos:*

3. vähäistä suurempi määrä asiakkaista on muita kuin Suomessa asuvia luonnollisia henkilöitä tai Suomeen rekisteröityjä oikeushenkilöitä; tai

4. tavaroiden ja palveluiden tarjoaminen tapahtuu laajemmalla alueella kuin yhden keskuskunnan ja sen naapurikuntien muodostamalla toiminta-alueella tai yli 10 prosenttia asiakkaista asuu toiminta-alueen ulkopuolella.”

Nämä kriteerit käytännössä muuttavat toiminnan luonnetta täysin erilaiseksi siitä, miten se on tähän mennessä toiminut. Pitääkö siis yleishyödyllisten toimijoiden jatkossa tukea vain jäseniään?

Tämä on ristiriitaista muun EU lainsäädännön kanssa. Esimerkiksi EU:n ruoka-apuohjelmaan liittyvän uuden maksukortin ehtona on kortin anonymiteetti. Näin on ollut myös EU-ruokajakelun kanssa, vaikka ruokaa tultaisiin hakemaan Mersun kanssa. Taustoja ei ole kysytty ruoka-apua jaettaessa, koska taustoja ei ole saanut kysyä. Hyvä näin, niin ketään ei syrjitä ulkoisista syistä.

Eli jatkossa, kun yhdistyksessä myydään vaikkapa kahvilatuotteita, niin kotipaikkakunta täytyy kysyä. Naapurikunnan asukas saa olla, muttei sitä seuraavan kunnan. Tästäpä tulee hyvää oppia – kaikkien paikallistuntemus varmaankin lisääntyy.

Mikä viranomaistaho on kiinnostunut näistä tiedoista? Lähettävätkö yhdistykset asiakkaiden asuinpaikkatietoja työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehille tarkistettavaksi? Vai lähetetäänkö ne Brysseliin EU:n virkamiehille? Mikä taho maksaa lähetyskulut, mikäli näitä tietoja lähetetään postitse? Jonkin verran tämä uusi asetus herättää jopa hilpeyttä. Olisiko muita tapoja ratkaista näitä ym. asioita?

Työttömien Keskusjärjestö esittää, että alueille perustettaisiin yhteistyöverkostoja, jossa näitä toimijoiden välisiä mahdollisia kilpailun vääristämiseen liittyviä asioita voidaan tarvittaessa ratkoa. Tällainen käytäntö on ollut pitkään voimassa Tanskassa, jossa on vahva työttömien aktivointipolitiikka, ja jossa oikeasti on työpaikkoja ja aktivointipalveluita työttömille riittävästi tarjolla. Näissä yhteistyöelimissä ratkaistaan myös paikallisella tasolla mahdollisia kilpailun vääristymisiä. Yhteistyöverkostojen avulla myös työttömille löytyy muitakin töitä, kuin palkkatuella järjestettyjä.

Palkkatukea heikennetään hallituksen esityksessä myös siten, että tukea "ei kuitenkaan voisi myöntää uudestaan työnantajalle, jolle on myönnetty aiemmin palkkatukea saman henkilön palkkakustannuksiin ennen kuin edellisen palkkatukijakson päättymisestä on kulunut kolme vuotta." Etenkin pienillä paikkakunnilla tilanne voi olla usein se, että jokin välityömarkkinoilla toimiva yhdistys, säätiö tai kunta on ainoa työnantaja, joka voi realistisesti tarjota työtä pitkäaikaistyöttömälle.

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,

Jukka Haapakoski
Toiminnanjohtaja
jukka.haapakoski@tyottomat.fi
050 577 2580

Irma Hirsjärvi
Puheenjohtaja
irma.hirsjarvi@tyottomat.fi
050 591 5461